

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ  
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України  
в умовах полікультурного світового простору:  
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)



**МАРІУПОЛЬ  
МДУ  
2018**

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

**Відповідальні редактори:** д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

**Члени редколегії:** проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою  
Маріупольського державного університету  
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

школярем і соціальним досвідом, культурою людства, що допомагає подоланню відчуженості дітей від дорослих, педагогів, батьків, створенню умов для активності, ініціативності, творчості учнів, подоланню певного роздвоєння поведінки, дії, для себе і для дорослих [1].

Отже, співпраця має стати провідною характеристикою сучасної методичної роботи ЗНЗ. Реалізація ідей педагогіки співробітництва (доброзичливих стосунків у педагогічному колективі, навчання без примушування й самоосвіта, важкої мети, опори, вільного вибору, випередження, великих інтегрованих блоків, самоаналізу) в системі методичної роботи ЗНЗ має позитивно сприяти на формування професійної мобільності вчителів, оскільки задіяні механізми людської поваги, взаєморозуміння, процеси «Я»-концепції, вибору стилів педагогічної діяльності, прогнозування саморозвитку й самовдосконалення.

#### Список використаної літератури

1. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання : навч.-метод. посіб. Харків, 2002. 400 с.
2. Мельник К. Інноваційні підходи до навчання дорослих в умовах післядипломної педагогічної освіти. *Методист*. 2013. № 1 (13). С. 3–8.
3. Сайфутдинова Е. В. К вопросу о профессиональной мобильности молодежи в условиях становления рыночных отношений. *Современное состояние и перспективы развития гуманитарных наук* : сб. ст. Одеса, 1997. Ч. 2. С. 38–42.
4. Сорокин П. А., Кравченко А. И. Социальная мобильность, ее формы и флуктуации. *Социология: хрестоматия для вузов*. М., 2002. С. 449–479.

#### I. Gorbachova

#### PROFESSIONAL MOBILITY OF A TEACHER IN THE CONDITIONS OF INTEGRATION OF UKRAINE INTO THE INTERNATIONAL EDUCATIONAL SPACE

Different variants of identifying the professional mobility of an individual which are related to the personality of a teacher are being characterized in the theses. The results of the questioning of teachers are analyzed in order to identify the shortcomings of methodical work. It is noted that the formation of professional mobility of teachers requires the organization of purposeful systematic methodological work on the basis of cooperation and partnership relations.

**Keywords:** professional mobility of an individual, teachers, methodical work, cooperation, formation, self-education.

УДК 37.014.24

Грідіна І. М., Гедьо А. В.

#### СТУДЕНТСЬКА АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНИХ ІНТЕРЕСІВ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

*У тезах висвітлено вплив студентської академічної мобільності на державні інтереси та національну безпеку України за умов суспільно-політичної кризи та зовнішньої агресії. Робиться висновок про переважання політичного та іміджевого капіталу студентської академічної мобільності на сучасному етапі. Окреслюються загрози національній безпеці, спричинені втратою академічної мобільності молоддю тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей.*

**Ключові слова:** академічна мобільність, студентство, національна безпека, освітній простір, Євроінтеграція, тимчасово окуповані території Донецької та Луганської областей.

Студентська мобільність сьогодні є невід'ємним трендом епохи глобалізації. За період між 2005 та 2012 роками кількість студентів, що мандрують до інших країн з метою отримання вищої освіти, збільшилось на 50% - від 3 до 4 млн. [5]. Об'єктивні процеси перетворення державних кордонів на умовні, прогресуючий розвиток реальних та віртуальних комунікацій заохочують, а відкритість міжнародних ринків праці спонукають молодь бути конкурентоспроможною, збільшувати свої шанси на професійну самореалізацію. Академічна студентська мобільність перетворилась на розвинену форму інтернаціоналізації освіти, сприяючи інтеграції індивіда у міжнародну академічну спільноту в рамках глобального освітнього процесу. Показники та індикатори мобільності перетворились на своєрідні маркери ефективності діяльності вищих навчальних закладів. Академічна студентська мобільність в контексті стратегічних завдань державної освітньої політики України розглядається в якості найважливішого чинника включення України до світового освітнього простору, а через це уможлиблює прискорення європейської інтеграції країни, вдосконалення освітніх технологій, вихід якості української освіти на світовий рівень, інноваційний розвиток університетської науки та інтеграцію її з виробництвом, надходження значних коштів до державного бюджету, які можна інвестувати в розвиток вітчизняної системи освіти, покращує якість трудових ресурсів країни та можливості працевлаштування українців тощо [1]. Порядок здійснення академічної мобільності у якості дієвого інструментарію для інтернаціоналізації вищих навчальних закладів країни закріплено в Законі України «Про вищу освіту». У процесі імплементації Закону «Про вищу освіту» була також прийнята загальнонаціональна політика сприяння студентській академічній

мобільності, яку було затверджено окремою урядовою Постановою [3]. Отже, державна політика в галузі академічної, зокрема студентської мобільності спрямована на подолання стримуючих її чинників, створення оптимального балансу між внутрішньою та зовнішньою академічною мобільністю, імпортом та експортом освітніх послуг задля інтеграції України у європейський і світовий науково-освітній простір.

Число українців на студіях в іноземних університетах має стійку тенденцію до зростання. Станом на 2014/2015 навчальний рік кількість українських студентів, що отримували освіту за кордоном, становила 59 648 осіб. Серед найбільш бажаних для навчання країн громадяни України обирають Польщу, Німеччину, Канаду, Італію, Чехію, США, Іспанію, Австрію, Францію та Угорщину. Динаміка зростання студентської мобільності з 2009 по 2015 роки склала 129%. Якщо порівнювати два останні роки, то приріст складає майже 29% або ж 13 266 осіб. Причому 2/3 цього приросту склали саме українці, які навчаються в польських університетах. Вони показали найбільш стрімке збільшення як в абсолютному, так і відносному показниках, – з 14 951 до 22 833 особи. Також значний відносний та абсолютний приріст українських громадян на студіях демонстрували канадські, чеські та італійські університети [4]. Отже, як бачимо, західний вектор академічної мобільності студентів є переважаючим.

На тлі суспільно-політичної кризи в Україні, анексії Криму, зовнішньої агресії РФ та окупації окремих регіонів Донецької та Луганської області збільшення відтоку студентської молоді на навчання за кордон цілком справедливо вважається експертами однією з серйозних загроз національній безпеці країни: втрата вітчизняними закладами вищої освіти певного контингенту студентів, що тягне за собою скорочення навантаження, а врешті-решт і безробіття викладачів, втрата країною потенційної інтелектуальної еліти, адже виїжджає на навчання та залишається в країнах перебування найбільш освічена та перспективна молодь, старіння ринку праці тощо. Разом з тим, сьогодні в науковій літературі немає єдиного підходу до оцінки цього явища. З наростанням масштабів інтелектуальної міграції оцінки дослідників були переважно негативними і спиралися на підрахунок реальних, в основному, економічних втрат. Водночас, право на життя отримала інша оцінка інтелектуальної міграції та її складової – освітньої, згідно з якою міграція науковців та спеціалістів може виявитися позитивною не лише для країни-реципієнта, але й для країни-донора. Серед переваг виокремлюється зменшення безробіття серед співвітчизників, покращення за рахунок мобільності матеріального стану мігрантів тощо [2, с. 74] На нашу думку, зважена та оптимізована державна політика в галузі академічної мобільності, зокрема студентської, може принести нашій країні необхідні саме сьогодні політичні, іміджеві та професійні бонуси. Природним прагненням сучасної молоді є бажання жити краще, а притаманна їй мобільність у буквальному та переносному сенсі перетворює її на суб'єкт глобалізаційних/інтеграційних процесів у культурному та освітньому просторах, на агентів подвійного впливу. Долучаючись до концепції мультикультуралізму, поширеної на Заході, здобуваючи знання та засвоюючи традиції суспільства, що приймає, після повернення додому вже як дипломованих фахівців, студентська молодь збагачує інтелектуальний та культурний потенціал своєї країни. Академічна мобільність сприяє тому, що молодь набуває не тільки професійні навички та компетенції, але й важливий особистий досвід вирішення складних життєвих ситуацій, аналізу їх з позицій власної та «іншої» культури. Це розвиває надзвичайно корисні для суспільного досвіду якості: уміння обирати шляхи взаємодії з навколишнім світом, здатність мислити в порівняльному аспекті, здатність до міжкультурної комунікації, здатність визнавати брак знань, що, у свою чергу, визначає мотивацію до продовження навчання та підвищення професійного рівня, здатність змінювати самосприйняття, здатність розглядати свою країну у кроскультурному аспекті тощо, тобто прививає сучасній молоді усе те, чого було позбавлено українське суспільство за радянських часів. Втрата патерналістського якоря, який досі не відпускає нашу країну з радянського минулого, дає молодому поколінню, а отже, і нашій країні шанс стати не формально, а реально незалежною від колоніальної минувшини.

З іншого боку як носій бренду «Україна», особливо після Революції гідності та за умов зовнішньої агресії, студентська молодь розповсюджує його в країнах перебування, перетворюючись, в силу природної вікової реальної та віртуальної комунікабельності, на послів культурної дипломатії.

Під час аналізу значення академічної мобільності студентів для нашої держави не можна не зупинитися на безпосередніх та уповільнених викликах національній безпеці України, пов'язаних із втратою цієї мобільності частиною її молодого покоління. Агресія РФ призвела до тимчасового обмеження права на вільне пересування громадян України, які залишились у тимчасово окупованих районах Донецької та Луганської областей, і позбавила їх низки гарантованих державою прав, а також і на академічну мобільність. Позбавивши освітню галузь тимчасово окупованих районів Донецької та Луганської областей правової суб'єктності, взявши на себе її фінансове та ідеологічне утримання, РФ отримала потужний інструмент гібридної війни. Тотальне переведення як вищої, так і середньої освіти на російські стандарти, суцільна русифікація навчання, ліквідація організаційних елементів та контенту української освіти поглиблюють розкол колись єдиного освітнього простору, а відтак – з кожним роком ускладнюють механізми реінтеграції непідконтрольних територій до системи освіти України після деокупації. Позбавлення населення реальної та віртуальної мобільності

надзвичайно спрощує безпосередню та системну ідеологічну обробку з боку російської пропаганди найсвідомішої та найактивнішої частини населення регіону – студентів та викладачів шляхом впровадження російських стандартів та освітянських програм, системи атестації та переатестації науково-педагогічних кадрів, їх безальтернативне/примусове замкнення виключно на російському інтелектуальному продукті (неможливість взяти участь у зарубіжних конференціях, грантах, опублікуватися у провідних наукових журналах тощо). Фактично мова йде про процес «закріпачення» з боку РФ студентської молоді зокрема та й освіти в цілому на тимчасово окупованих територіях. У класичних традиціях кріпосного права РФ у режимі ручного управління як «милості феодала» влаштовує показові акції про нібито визнання документів про освіту, виданих закладами окупаційної адміністрації, або (для зняття соціального напруження) дозволяє одиничні випадки видачі російських дипломів, що сприймається та подається з величезною помпою. У реаліях, отримуючи заздалегідь непотрібну/невизнану освіту, молодь прирікає себе до статусу заручників окупованих територій. «Освітянська прірва», що поглиблюється з кожним роком війни, створює на окупованих територіях своєрідне інтелектуальне гето. РФ, фінансуючи та керуючи освітнім симулякром, отримує власних агентів впливу, вихованих у ворожому цивілізаційному просторі. Але, як кажуть, там де вихід, там і вхід. Одним з перших завдань реінтеграції окупованої свідомості на деокупованих територіях, може бути повернення донецькій та луганській молоді їх законних прав на реальну та академічну мобільність, як всередині України, так і зовнішню, що й стане величезним кроком до «розкріпачення» освіти та початку подолання «освітянської прірви».

#### Список використаної літератури:

1. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір : аналіт. зап. *Національний інститут стратегічних досліджень. Гуманітарний розвиток*. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1421> (дата звернення: 25.03.2018).
2. Пархоменко Н. Особливості інтелектуальної міграції з України в добу незалежності *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: українознавство*. 2014. № 1 (17). С. 72–74.
3. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність : Постанова № 579 від 12.08.2015 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248409199> (дата звернення: 25.03.2018).
4. Стадний Є., Слободян О. Українські студенти за кордоном: скільки та чому? *Аналітичний Центр «CEDOS»*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/osvita/ukrainski-studenty-za-kordonom-skilky-ta-chomu> (дата звернення: 25.03.2018).
5. OECD (2016): «Howmany students study abroad?», in OECD Factbook 2015-2016: Economic, Environmental and Social Statistics. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/factbook-2015-71-en> (дата звернення: 30.04.2018).

I. Gridina, A. Gedo

#### STUDENT ACADEMIC MOBILITY IN THE CONTEXT OF STATE INTERESTS AND NATIONAL SECURITY

The article is devoted to impact of student academic mobility at the state interests and national security of Ukraine in conditions of a socio-political crisis and external aggression. The conclusion about the predominance of the political and the popularity of student academic mobility at the present stage. The national security threats, generated with the loss of academic mobility of young people at temporarily occupied territories of Donetsk and Lugansk regions are defined.

**Keywords:** academic mobility, students, national security, educational space, the European integration, the temporarily occupied territory of Donetsk and Lugansk regions.

УДК 004.4'27(043)

Донец Н. О.

#### ІНТЕРАКТИВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ДОДАТОК З МАТЕМАТИКИ ЯК СПОСІБ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

У тезах розглядається використання інформаційно-комунікаційних технологій як засіб забезпечення конкурентоспроможності на світовому ринку праці випускників вищих навчальних закладів за спеціальністю «Системний аналіз», які ми пов'язуємо з необхідністю підвищення якості професійної підготовки за рахунок її фундаменталізації. Одним із етапів фундаменталізації професійної підготовки майбутніх фахівців є вивчення технічних дисциплін, зокрема математики. Застосування інтерактивних навчальних додатків з математики можна розглядати як засіб індивідуалізація і диференціація процесу навчання математики за рахунок можливості поетапного просування до мети за освітніми маршрутами різного ступеня складності, складання індивідуальних програм навчання. Використання сучасних технологій у навчальному процесі гарантує підвищити теоретичного рівня навчального процесу за рахунок можливості подання більшого обсягу інформації, але водночас забезпечення умов для дослідницької та творчої діяльності студентів.